

עין משפט
נר מציה

בה א מיי פיה מהל' תרומות הל' ג:

בו ב מיי פ"ג שם הל' ה

[טוש"ע י"ד סימן שלא

סעיף טא]:

בו ג מיי פ"ה מהלכות בכורים הל' א סמג

עשין קמן טוש"ע י"ד סי'

שכב סעיף א:

בה ד מיי פ"י שם הל' ה

ח סמג שם טוש"ע

י"ד סי' שלג סעיף ו:

בב ה מיי שם הל' א

טוש"ע שם סעיף א:

ל ו מיי פ"ד מהלכות

ק"ש הל' ח ופ"ד מהל'

תפלה הל' ד וע"ש ופ"א

מהל' ברכות הל' ט ופ"י

מהל' ס"ת הל' ח סמג

עשין יח טוש"ע א"ח סי'

פח וטוש"ע י"ד סי' רפב

סעיף ט:

לא ז מיי פ"ה מהל'

כלאים הל' א [ב]

סמג לאין רפ טוש"ע י"ד

סי' רז סעיף א:

ח [מיי] פ"י מהלכות

בכורים הלכה יז]:

ט [טוש"ע י"ד סימן סא

סעיף ו]:

מוסף רש"י

כהני תלת כבי. וטלה לקולא (ברכות בב.). חטה ושעורה וחרצין. כגת אחת (בבורות נד.). במפולת יד. דהו לה כללז ודעיס וכלאי הכס כלמח (ברכות בב.) וטעמא דר' יאשיה לא ידענא מהיבא נפקא ליה דבעינן ב' מיני ודעינן וחרצן שלישי, ומפולת יד נפקא ליה מלא ודורע כלאים, משמע שוריעת הכרס עצמה תהיה בכלאים (קדושין זט.). פרט לטרפה שאינה עוברת. כגון שנשברו רגליה מן הארטונה ולמעלה ולא מני למחל (בבורות נח.) או: כגון שנחטבו רגליה מן הארטונה ולמעלה, דלית חיה אי נמי שאינה עוברת (שם) או: תשום דלין לה חיות לא חשיב לה עוברת, והאי קרא חביב במעשר וגמרינן שאר קרבתו מניה בגמירה שוק, נלמך כלן תחת אמו וגלמך להלן תחת השכט כר', בפ"ט דבכורות (מנחות ו.).

קלו:

כרבי אלעאי בראשית הגז. וה"ה במתנות כדפי' בקונט' אע"ג דכולהו אמוראי בפרק הזרוע (לעיל דף קלג.) סברי שטוג

בחז"ל דהוו ידעי מתנתא בצבל אפילו הכי הלכה כר' אלעאי וה"נ קאמר כרבי יאשיה בכלאים ורוב אמוראין לית להו דר' יאשיה

דמוכח בפ' תולין (שבת דף קלט.) גבי כשותא בכרמא וכן נמי הא דקאמר כר' יהודה בן צמירא דבדרי תורה וטובא אמוראי ותנאי סברי בפרק מי שמתו (ברכות דף כג.) דבעל קרי אסור בדברי תורה וא"ת דרב נחמן בר יצחק קאמר הכא דנהוג עלמא כרבי אלעאי וה"ה במתנות ובפ' הזרוע (לעיל דף קלג:) אמר דרב נחמן בר יצחק קנים גלימא ושמה קודס דנהוג הוה קנים גלימא פי' רב האי גאון דהא דאמר בפסחים (דף יז:) כל המנות כולן מצרך עליהן עובר לעשייתן מוח מן הטבילה היינו בטבילת גר דלא הוי ישראל אלא כשטבל ולא מצי למימר וזונו אצל כשאר טבילות אף על פי שהוא טמא מצרך דנהוג עלמא כרבי יהודה בן צמירא דבדרי תורה וי"מ דאלכ טבילות קאמר דאע"ג דנהוג עלמא כר' יהודה בן צמירא הרבה מהס הוי מחמירין לטבול:

ש'המתנות נהוגות בין במרובה בין במועט בוי. וא"ת ולייתי נמי הא דתניא לעיל^א לקח גז אלזנו של עובד כוכבים פטור זה חומר בזרוע ולחיים מראשית הגז וי"ל דלא תני אלא דברים שזה נוהג זה אין נוהג אצל זה פטור זה חייב לא קמתי: **פ'רש' במרפה** שאינה עוברת. תימה מן הארכוזה ולמטה נמי אינה עוברת ושמה דלין הכי נמי דלין נכנסת לדיר להתעשר ודוחק^א: **ל'רף צאן צאן** מבכור. וא"ת א"כ ג"ש ל"ל דכלא ג"ש ממינא

ידעינן דראשית הגז נוהג בטרפה דמהיכא תיתי למעט וי"ל דלאן לא הויא ג"ש אלא גילוי מילתא מה לאן זה דינו בפק אף לאן זה דינו בפק דבדלא לאן לא אפשר שלא לכותבו דליתקרי לנפיה^א (ט): **ש'בן יתום**. תימה דהיא גופה יליף שלא יתהוג יתום בראשית הגז (י בבכור ה"מ למימר נמי שכן לאנן מלאךך דבמעשר כתיב וכל מעשר בקר ולאן:

לפני. בקונט' מגיה וגרס בפני ופי' בפני הבית משא"כ במעשר שצטלו וקשה וכי מפני שצטל מדרבנן יש לצטל ג"ש אלא לפני גרסינן בכל הספרים ופירוש שמעשר מקודש לפניו ולאחריו משא"כ בבכור וראשית הגז: מה"מ

מיעשר טרפה לא אף ראשית הגז טרפה לא והתם מנלן דכתיב יכל אשר יעבור תחת השבט^א פרט לטרפה שאינה עוברת ולילף צאן מבכור מה בכור אפי' טרפה אף ראשית הגז אפי' טרפה מסתברא ממעשר הוה ליה למילף שכן זכרים טמאין במרובין מרחם אדם פשוט לפני הדבור אדרבה מבכור הוה ליה למילף שכן יתום שלקחו בשותפות נתנו בפני כהן בקדושה

בפני כהן בקדושה ובמכירה והנך נפישין. בכור וראשית הגז נוהגין ביתום אף על פי שמתה אמו קודם לידתו כגון זה פירש למיתה זה פירש לחיים אצל מעשר לא דגרמך תחת וייקרא [ח] תחת מקדשים דכתיב תחת אמו [שם כג] פרט ליתום^א אצל בכור קדוש ואפילו יתום וירעה עד שיסתאב ויאלכl צמומו לכהן. בכור וגז נוהגים בלקוח ובשותפות אצל לקוח פטור מן המעשר וכן השותפות דכתיב [שמות יג] יהיה לך ולא של שותפות (בכורות דף טו:) וכן שנתנו לו צממנה במסכת בכורות בפ' בתרא (דף נה.): **בפני**. בכור וגז נוהגים אף שלא בפני הבית אצל מעשר לא כדמפרש בגמ' דבכורות בפרק בתרא (נג.) גזרה משום לקוח ומשום יתום. בכור וגז ממתנות כהונה הן [לעיל קלג:] ולא מעשר דנאכל הוא לצעלים כשלמים [במס' נזיר:]

ראשית הגז פרק אחד עשר חולין

דלא כר' אלעאי. דמקיש גז לתרומה: **ממין על שאינו מינו**. כגון שחורות ולבנות ואע"ג דחד פירא הוא: **וכ"ה אומרים סורמין**. דכולו מין תאנים ות"ק פליג אדרכי יצחק ואמר לא נחלקו ב"ה בדבר זה דתרי מיני נינהו: **שחופס**. פלג"ש: **מכר לו**. ישראל לישראל:

זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו. הואיל ולא שייר לעצמו מאותו המין כלום אין עליו להפריש על אותן גזים שמכר ואע"פ שהנאן לא מכרם על הלוקח להפריש שלקח ^(א) ממתנות הכהן אלמא תרי מיני נינהו ואין מפרשי מזה על זה דאי מפרשי הוה ליה שיורא גבי מוכר ומקני^א לקח גז אלזנו של חבירו אס שייר המוכר חייב: **סיפא דקסני נמי מכר זכרים אצל לא נקבות זה נותן לעצמו כו': ה"ג דתרי מיני נינהו**. ולא הוי שיורא: **אלא**. ודאי שיורא הוא ולאמוכר רמיא למיבז כולהו והא דקסני זה נותן לעצמו זה נותן לעצמו עזה טובה קמ"ל אשמעינן תנא למוכר שלא יתן לו מן הנקבות המשומרות לו על הזכרים שמכר משום דהאי דזכרים אשון קשה והאי דנקבות רכיך לפיכך יקנה מן הלוקח כדי ראשית הגז של זכרים מלמר הזכרים: **ה"ג**. גבי שחופות ולבנות משום עלה טובה הוא דגזית הלבנות טובה משל שחופות ויקנה מן הלוקח כשיעור השחופות ויתן לו לכהן: **ששירים נכרין**. דאס אמר כל גרני תרומה לא אמר כלום: **אין והסנן**. בניחותא: **ה"ג** וסניא אייד לא אמר כלום: **כר' אלעאי בראשית הגז א**. וה"ה למתנות: **אין דברי תורה מקבלין עומאס**. במסכת ברכות (נב.) דקתני גבי בעל קרי דלריך טבילה לדברי תורה: **חטה שעורה וחרלן**. שלשתן יחד כדאמר באותו ואת צנוט הזרע כלאיס^א לוקח ואוקימנא לאפוקי מדרכי יאשיה: **חומר בזרוע כו'**. דפרשישית לה במתניתין: טרפה אינה כללל מתנות דכתיב ט מתנו לו ולא לכלבו: ואי יליף. תנא דידן נמינה נמינה לילף כו' דהא מתני' כר' שמעון אוקימתא: **ממעשר**. כל מעשר בקר ולאן^א: **יש טרפה שאינה עוברת סתם השכט**. כגון נחטכו רגליה מן הארכוזה ולמעלה ומינה יליף שאר טרפות: בבכור קדוש אפילו טרפה וצעי קדורה דהא קדישתיה רחס: מעשר וראשית הגז לא צעינן זכרים ואין נוהגים בטמאים אצל בכור אינו אלא זכר ונוהג בחמור. מעשר וראשית הגז אינו אלא במרובים מעשר בעשרה ראשית הגז בחמש. ואין קדושים מרחם ואין נוהגים באלס אצל בכור נוהג ביחיד וקדוש מרחם ונוהג באלס. מעשר וגז אין נוהגים אלא בפשוטין ואין לפני הדבור אצל בכורות קדשו צמלריס: **ה"ג אדרבה מכור הוה ליה למילף שכן יתום שלקחו בשותפות נתנו**

בפני כהן נפישין. בכור וראשית הגז נוהגין ביתום אף על פי שמתה אמו קודם לידתו כגון זה פירש למיתה זה פירש לחיים אצל מעשר לא דגרמך תחת וייקרא [ח] תחת מקדשים דכתיב תחת אמו [שם כג] פרט ליתום^א אצל בכור קדוש ואפילו יתום וירעה עד שיסתאב ויאלכl צמומו לכהן. בכור וגז נוהגים בלקוח ובשותפות אצל לקוח פטור מן המעשר וכן השותפות דכתיב [שמות יג] יהיה לך ולא של שותפות (בכורות דף טו:) וכן שנתנו לו צממנה במסכת בכורות בפ' בתרא (דף נה.): **בפני**. בכור וגז נוהגים אף שלא בפני הבית אצל מעשר לא כדמפרש בגמ' דבכורות בפרק בתרא (נג.) גזרה משום לקוח ומשום יתום. בכור וגז ממתנות כהונה הן [לעיל קלג:] ולא מעשר דנאכל הוא לצעלים כשלמים [במס' נזיר:]

בפני כהן נפישין. בכור וראשית הגז נוהגין ביתום אף על פי שמתה אמו קודם לידתו כגון זה פירש למיתה זה פירש לחיים אצל מעשר לא דגרמך תחת וייקרא [ח] תחת מקדשים דכתיב תחת אמו [שם כג] פרט ליתום^א אצל בכור קדוש ואפילו יתום וירעה עד שיסתאב ויאלכl צמומו לכהן. בכור וגז נוהגים בלקוח ובשותפות אצל לקוח פטור מן המעשר וכן השותפות דכתיב [שמות יג] יהיה לך ולא של שותפות (בכורות דף טו:) וכן שנתנו לו צממנה במסכת בכורות בפ' בתרא (דף נה.): **בפני**. בכור וגז נוהגים אף שלא בפני הבית אצל מעשר לא כדמפרש בגמ' דבכורות בפרק בתרא (נג.) גזרה משום לקוח ומשום יתום. בכור וגז ממתנות כהונה הן [לעיל קלג:] ולא מעשר דנאכל הוא לצעלים כשלמים [במס' נזיר:]

בפני כהן נפישין. בכור וראשית הגז נוהגין ביתום אף על פי שמתה אמו קודם לידתו כגון זה פירש למיתה זה פירש לחיים אצל מעשר לא דגרמך תחת וייקרא [ח] תחת מקדשים דכתיב תחת אמו [שם כג] פרט ליתום^א אצל בכור קדוש ואפילו יתום וירעה עד שיסתאב ויאלכl צמומו לכהן. בכור וגז נוהגים בלקוח ובשותפות אצל לקוח פטור מן המעשר וכן השותפות דכתיב [שמות יג] יהיה לך ולא של שותפות (בכורות דף טו:) וכן שנתנו לו צממנה במסכת בכורות בפ' בתרא (דף נה.): **בפני**. בכור וגז נוהגים אף שלא בפני הבית אצל מעשר לא כדמפרש בגמ' דבכורות בפרק בתרא (נג.) גזרה משום לקוח ומשום יתום. בכור וגז ממתנות כהונה הן [לעיל קלג:] ולא מעשר דנאכל הוא לצעלים כשלמים [במס' נזיר:]

בפני כהן נפישין. בכור וראשית הגז נוהגין ביתום אף על פי שמתה אמו קודם לידתו כגון זה פירש למיתה זה פירש לחיים אצל מעשר לא דגרמך תחת וייקרא [ח] תחת מקדשים דכתיב תחת אמו [שם כג] פרט ליתום^א אצל בכור קדוש ואפילו יתום וירעה עד שיסתאב ויאלכl צמומו לכהן. בכור וגז נוהגים בלקוח ובשותפות אצל לקוח פטור מן המעשר וכן השותפות דכתיב [שמות יג] יהיה לך ולא של שותפות (בכורות דף טו:) וכן שנתנו לו צממנה במסכת בכורות בפ' בתרא (דף נה.): **בפני**. בכור וגז נוהגים אף שלא בפני הבית אצל מעשר לא כדמפרש בגמ' דבכורות בפרק בתרא (נג.) גזרה משום לקוח ומשום יתום. בכור וגז ממתנות כהונה הן [לעיל קלג:] ולא מעשר דנאכל הוא לצעלים כשלמים [במס' נזיר:]

מסורת הש"ס

[מוספתא תרומות פ"ב ה"ד], (ג) [במס' איתא ר' אלעזר], (ג) [גיטין כב: וע"ז], (ד) חלה פ"ה מ"ט, (ה) ברכות כב., (ו) [לקמן קלח:], (ז) [נע"י מוס' ב"ק פב: ד"ה אהא], (ח) [לעיל פב: וע"ג, ט] מדה נא, (י) [מנחות ו. בכורות נז. נח: תמורה כט.], (כ) [לעיל קלח:], (כ) [לעיל פב:], (מ) [כ"ל כלאים כלאים], (נ) [כ"ל ויתן לכהן לו ולא כלבו. כ"א כה"ן], (ס) [ויקרא כז.], (ע) [לעיל לח:], (פ) [ש"ך במשנה לעיל קלח:], (צ) [קלג:], (ק) [נע"ע מוס' בכורות נז. ד"ה פרט:], (ר) לפי גירסת רש"י בכלן מתחיל ד"ה מבכור וע"ש וג"י מהר"מ כ"ל והוי מ"ל וא"ל להגיה יוסר וג"י רש"א ובכסור המ"ל כו',

תורה אור השלם

1. וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט הקשירי ויהיה קדש לך. ויקרא כו כו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה זה נותן וכו' שלקח מתנות הכהן וכו' דאי מפריש הוה ליה: (ב) תוס' ד"ה ללף וכו' לגופיה הס"ד ואח"כ מה"ד מבכור הוה ליה למילף שכן יתום וכו' הוה מצי למימר נמי כו' בקי ואלן הס"ד ואח"כ צ"ל ד"ה שכן יתום וכו' בראשית הגז הס"ד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה כר' אלעאי בראשית הגז. י"ב ע"י ח"ג שנדפסו בליורט סי' שמ"ו:

לעזי רש"י

פלג"ש [מלבי"ם]. חוס-צהוב בהיר.